

Blažek, Václav

O klasifikaci samojedských jazyků

Linguistica Brunensia. 2014, vol. 62, iss. 2, pp. 57-85

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/130145>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Václav Blažek

O KLASIFIKACI SAMOJEDSKÝCH JAZYKŮ

Věnováno památce Evgenije Chelimského (1950–2007)

ABSTRACT

The article is introduced by a survey and discussion of previous models of classification of the Samoyedic languages. The main part is devoted to a new model of classification, based on application of so-called recalibrated glottochronology, including a full documentation of wordlists with etymological remarks, statistics and sources. Finally, the present results are compared with previous models. The article follows the study of Hofírková & Blažek 2012, completing so the Uralic language family, consisting of Finno-Ugric and Samoyedic.

The most important result of the present contribution is a dating of disintegration of Samoyedic to the 3rd – 2nd cent. BCE, i. e. between disintegrations of its neighbours, Ob-Ugric around 400 BCE and Turkic around 100 BCE. Applying the cladistic strategy based on average values of percentages expressing mutual relations, in the Samoyedic dialect continuum three primarily parallel branches may be determined: North Samoyedic, Selkup and Sayan Samoyedic. Relatively low scores of Nganasan with all other languages (with exception of Enets) probably indicate an influence of a pre-Samoyedic substratum of the Taimyr Peninsula. On the other hand, it is not excluded that the Sayan Samoyedic branch was secondarily ‘formed’ thanks to the geographical neighbourhood of Kamasin (& Koibal) and Mator (& Taigi and Karagas). In this case, the idea of Helimski (1982) of four coordinate branches would be confirmed.

KEYWORDS

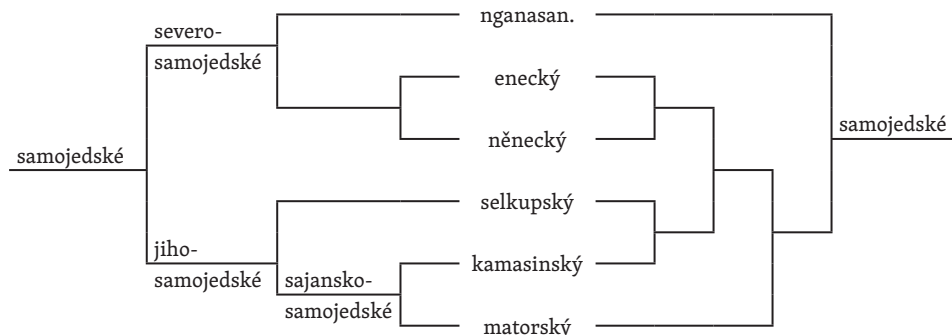
Samoyedic; Uralic; Finno-Ugric; genetic classification; recalibrated glottochronology.

Etnonymum Samoyed [**Самоѣдь**] bylo poprvé použito v *‚Pověsti dávných let‘* (Повѣсть времяньныхъ лѣтъ) k roku 1096, patrně o Něncích (BLAŽEK – HOFÍRKOVÁ – KOVÁŘ 2011, 207, 217–18). První zápisy slov z nějakého samojedského jazyka zprostředkoval britský obchodník Richard James. Do rukopisu svého *‚Ruského slovníku‘* [Russian Vocabulary] z let 1618–20 zahrnul několik slov identifikovaných jako něnecká (СТИРА 1981, 57–58; BLAŽEK – KOVÁŘ 2013, 279). Ve svém spise *Dissertatio de origine Germanorum* z roku 1710

Gottfried Wilhelm Leibnitz zřejmě jako první vyslovil hypotézu, že samojedské jazyky spolu se sámským, finským, estonským, livským, komi a maďarským mají společný původ v jazyce jediného velkého národa Severu (BLAŽEK – KOVÁŘ 81–82).

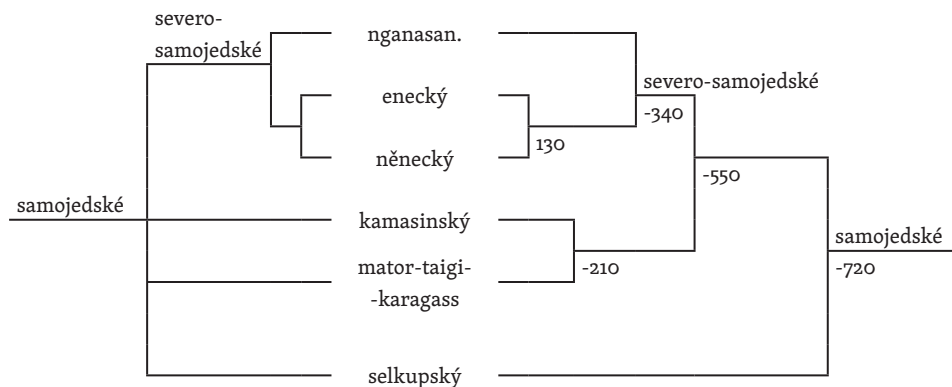
Mezi lingvisty zabývajícími se samojedskými jazyky nepanuje konsensus ohledně jejich genetické klasifikace. Porovnejme následující čtyři modely, dva kvalitativní a jiné dva kvantitativní. V diagramu A je tradiční model (vlevo: COLLINDER 1960, 11; sr. též JANHUNEN 1977, 7 a RUHLEN 1987, 328, následován monografií *Ethnologue*, včetně její nejnovější mutace, 17. vydání z roku 2013) srovnán s poněkud revolučním modelem Janhunena (vpravo: JANHUNEN 1997, 459), naneštěstí bez jakýchkoliv argumentů či komentářů:

Diagram A

Dva alternativní modely založené na aplikaci lexikostatistiky a glottochronologie byly předloženy Chelimským (XELIMSKIJ 1982, 39: vlevo) a Starostinem (Santa Fé-Institute, 6.1. 2004: vpravo):

Diagram B

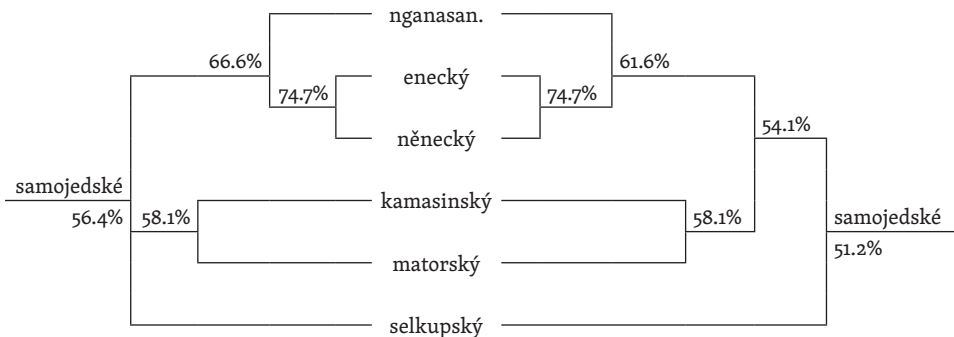

Tab. 1: Výsledky Chelimského (XELIMSKIJ 1982, 39)

%	enecký	nganasanský	selkupský	kamasinský	matorský
něnecký	65/87 = 74.7	53/86 = 61.6	49/87 = 56.3	49/87 = 56.3	50/86 = 58.1
enecký		62/86 = 72.1	52/87 = 59.8	51/87 = 58.6	50/86 = 58.1
nganasanský			47/86 = 54.6	47/86 = 54.6	46/85 = 54.1
selkupský				51/87 = 58.6	44/86 = 51.2
kamasinský					50/86 = 58.1

Model Chelimského operuje se čtyřmi paralelními větvemi, ačkoliv při aplikaci standardní kladistické procedury založené na průměrných hodnotách jeho publikované výsledky (XELIMSKIJ 1982, 39) vedou k jiným závěrům, totiž ke třem paralelním větvím: severosamojedské, kamasinsko-matorské a selkupské (levá strana Diagramu C), zatímco procedura pracující s minimálními hodnotami indikuje binárně organizovanou strukturu (pravá strana):

Diagram C

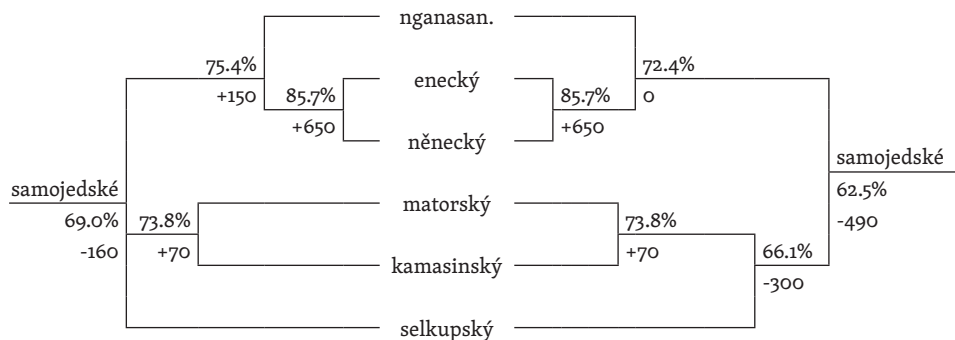

Výsledky předkládané studie shrnuje Tab. 2:

Tab. 2: Výsledky Chelimského (XELIMSKIJ 1982, 39)

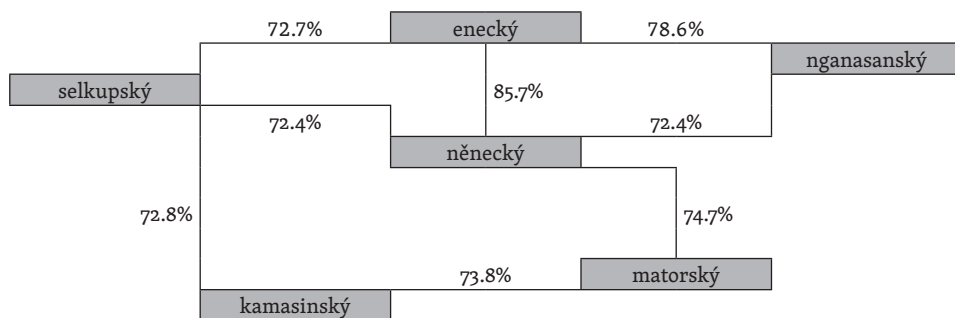
%	enecký	nganasanský	selkupský	kamasinský	matorský
něnecký	84/98 = 85.71	71/98 = 72.44	71/98 = 72.44	62.5/93 = 67.20	68/91 = 74.72
enecký		75/97 = 78.35	70.5/97 = 72.68	62.5/93 = 67.20	66/91 = 72.52
nganasanský			61/97 = 62.88	57.5/92 = 62.50	60/90 = 66.66
selkupský				67/92 = 72.83	59.5/90 = 66.11
kamasinský					63.5/86 = 73.83

Při aplikaci obou kladistických procedur, jedné založené na průměrných hodnotách (vlevo) a druhé na minimálních hodnotách (vpravo), vznikají následující schémata (Diagram D):

Pozn.: Lexikální data matorských idiomů, tj. včetně taigi a karagaského, jsou z 18. st., popř. počátku 19. st., základní pramen všech ostatních spisků je lexikální materiál shromážděný Castrénem ve 40. letech 19. st., ale publikovaný posmrtně (Castrén 1855), doplněný lexikálními daty shromážděnými ve 20. st. S ohledem na tento fakt by mohly být všechny datace posunuty zhruba o století do minulosti, přijme-li odhad průměrného stáří pramenů přibližně 100 let. Pak by se rozpad samojedského prajazyka odehrál ve 3. st. př. Kr.

Topologie levé části diagramu D odpovídá levé části diagramu C, založeném na výsledcích, k nimž dospěl Chelimskij, zatímco pravá část diagramu v principu potvrzuje severo-j jižní dichotomii, s níž operují tradiční klasifikace samojedských jazyků. Vedle vývojového diagramu je užitečné zobrazit vzájemné vztahy mezi příbuznými jazyky v podobě síťového grafu, který explicitně spojuje jazyky s nejvyšším stupněm příbuznosti:

V Tab. 2 se objevují některé inkonzistentní výsledky. V první řadě to jsou výrazně slabší vazby nganasanštiny se všemi ostatními samojedskými jazyky, s výjimkou enečtiny. To lze vysvětlit působením předsamojedského substrátu na poloostrově Tajmyr, zatímco vyšší počet enecko-nganasanských lexikálních korespondencí může být připsán jejich sousedství v nedávné minulosti. Podobně, relativně vysoké skóre mezi selkupštinou a něnečtinou na jedné straně a enečtinou na straně druhé vyplývá z jejich sousedství, které trvalo až do 20. st. V 18. st. kamasinština (spolu

s koibalštinou) a matorština (spolu s taigi a karagaštinou) byly užívány v geograficky blízkých regionech jižní Sibíře (sr. Helimski 1997, 14–16). Poněkud překvapivě je poměrně vysoké procento shody mezi něnečtinou a matorštinou, tedy jazyky, jejichž sousedství nebylo v posledních 400 letech dokumentováno. Buď jde o svědectví kontaktu, který probíhal ve vzdálenější minulosti, nebo jsou výsledky zkresleny skutečností, že v matorském spisku chybí čtyři položky a v pěti dalších případech byly identifikovány výpůjčky. Menší měrou lze totéž konstatovat o kamasinštině, kde chybí jedna položka a objevuje se šest výpůjček.

Výsledky získané glottochronologickou analýzou by měly být nezávisle ověřeny. Jedním z mála nástrojů verifikace jsou staré výpůjčky, přejaté v tomto případě ještě před rozpadem samojedského prajazyka. Janhunen (1998, 477) rozeznal následující vrstvy starých výpůjček:

(a) *Tocharské*¹ – Oddělení východní (A) a západní (B) tocharštiny lze datovat kolem roku 400 př. Kr. Předkové Tocharů bývají pokládáni za (spolu)tvůrce tzv. Afanasjevské kultury na jižní Sibíři, nově datované mezi 37. a 25. st. př. Kr. Tu vystřídala kultura Okunjevo, datovaná do 25.–19. st. př. Kr. (SVYATKO 2009, 244). Na jejím formování se pravděpodobně podíleli předkové Samojedů (VADECKAJA 1990, 73). V hraničním 25. st. př. Kr. mohli tedy být předkové Tocharů a Samojedů v kontaktu. Kolem roku 2000 př. Kr. se už předpokládá přítomnost předků Tocharů v Tarimské pánvi, jak naznačuje genetický profil tzv. tarimských mumií datovaných do této doby (MALLORY – MAIR 2000, 314–18; BLAŽEK – SCHWARZ 2011, 136–37, 129).

(b) *Ugrické*² – Oddělení maďarštiny od obsko-ugrických jazyků lze datovat na počátek 15. st. Samotná obsko-ugrická skupina se rozpadá na počátku 4. st. př. Kr. (BLAŽEK 2012, 34).

(c) *Protobulharské*³ – Rozpad turkického dialektového kontinua na větev bulharsko-čuvašskou a hlavní proud, směřující k ostatním turkickým jazykům, datuje A. Dybo (2006, 770–71) mezi roky 100 př. Kr. a o v závislosti na výběru synonym, zatímco Mudrak (2009, 172–79) dochází k blízkému datu 120 př. Kr. Viz též SCHWARZ – BLAŽEK 2011, 31–32.

1 Už Janhunen (1983, 119) identifikoval v samojedském *sejptš „7“ výpůjčku z ptoch. *šəptš id. (RINGE 1996, 67). Zde je možno přidat severosamojedské *menüjš „úplněk“ (XELIMSKIJ 1978, 126; 1984, 117 = 2000, 400) < ptoch. *mʷeňš „měsíc“ (RINGE 1996, 108–09), a sajansko-samojedské *peŋ „psát, zdůraznit“ (XE 119; H 329) < toch. AB (přezentní kmen) *piňk* „psát, malovat, vykreslit“ (ADAMS 2013, 410); sr. též НАПОДСКИХ 2001, 373, 371.

2 Sr. sm. *num „nebe; bůh“ (< obskougr. *numš „nahoře“; R 308); *kalmä „nebožtík; hrob“ (ale kontinuanty ural. *kalma nejsou v ugrické větvi doloženy – viz R 119–20; JANHUNEN 1998, 477 předpokládá jejich existenci a následnou ztrátu).

3 Janhunen (1998, 477) cituje samojedské *juntš „kůň“, *jür „100“ jako příklady protobulharských výpůjček. Je možno přidat další přejatou číslovku, sm. **te(j)ttš* „4“ (J 159), připomínající volžsko-bulharské *tüät, čuvašské *tävattä*, jež se vyvinuly z turkické praformy *dört „4“. Ale v samojedském prajazyce není doložena existence souhláskové skupiny *-rt- (sr. S 46–47). To znamená, že **te(j)ttš* může být přímou adaptací tk. *dört. Na druhé straně, -r- chybí i mimo bulharsko-čuvašskou větev, např. v ugr. dial. *tööt*, Lobnor *dö(j)t/töjt*, salarském *döt*, *dot* id. (SEVORTJAN 1980, 284–86).

Z těchto chronologických dat je možno odhadnout, že kontakt mezi předky Samojedů a Tocharů se uskutečnil kolem poloviny 3. tis. př. Kr. V případě ugrického vlivu není třeba operovat s ugrickým prajazykem (kolem poloviny 2. tis. př. Kr.) jako zdrojem samojedského *num, jestliže dezintegrace obsko-ugrického prajazyka (počátek 4. st. př. Kr.) předcházela dezintegraci samojedské (kolem roku 160 př. Kr., popř. ve 3. st. př. Kr. s ohledem na dobu záznamů). V případě turkické protobulharštiny je situace opačná, pokud její oddělení (mezi 120 př. Kr. a přelomem letopočtu) proběhlo až po rozpadu samojedského prajazyka (3. či 2. st. př. Kr.; jiné odhady jdou ještě dále do minulosti – viz Diagram B vpravo; podle A. Dybo 2006, 783 se samojedské jazyky rozpadají kolem roku 410 př. Kr., kdy se vyděluje selkupština, následována oddělením severních a jižních samojedských jazyků kolem roku 160 př. Kr.). To znamená, že příklady uváděné Janhunemem jako protobulharské (vzhledem k samojedskému *jür „100“ oproti volžsko-bulharskému *ǰür, čuvašskému *šer*, ale obecně turkickému *jüz) by měly být připsány prototurkickému prajazyku (*jür; sr. H 244; Jo 124; Dybo 2006, 786). Tento závěr je mimořádně významný v diskusi o prioritě prototurkického *r (implikující sekundární ‚zetacismus‘) či *z (implikující sekundární ‚rhotacismus‘) ve prospěch původního *r. Je tedy možné konstatovat, že rozpad samojedského prajazyka ve 3.-2. st. př. Kr. se odehrál v období mezi dezintegrací jeho sousedů, prajazyků obsko-ugrického kolem roku 400 př. Kr. a turkického kolem roku 100 př. Kr.

Statistika

Chybějící položky

Něnecký: $\emptyset$; enecký: ##69, 73; nganasanský: #73; selkupský: #73; kamasinský: #73; matorský: ##51, 71, 73, 86.

Identifikované výpůjčky

Něnecký: $\emptyset$; enecký: $\emptyset$; nganasanský: #66; selkupský: #96; kamasinský: ##1, 6, 27, 35, 69, 100; matorský: ##20, 69, 77, 97, 99.

‘**Non-cognates**’, tj. nepříbuzné výrazy (Σ) a podíl společně zděděných lexémů, tj. ‘**cognates**’ (σ):

Něnecký-enecký: 3 bark, 11 breast, 24 egg, 26 fat, 27 feather, 35 green, 50 louse, 55 mountain, 59 new, 80 star, 83 swim, 84 tail, 85/2 that, 86/2 this, 87 thou; Σ 14; $\sigma = 84/98 = 85.11\%$.

Něnecký-nganasanský: 1 all, 2 ashes, 3 bark, 5 big, 6/2 bird, 8 black, 11 breast, 12 burn, 22 earth, 24 egg, 32 full, 34 good, 35 green, 46 leaf, 49 long, 50 louse, 54 moon, 55 mountain, 59 new, 61 nose, 69 round, 70 sand, 77 small, 80 star, 86/2 this, 87 thou, 93 warm, 95/2 we, 96/2 what; Σ 27; σ 71/98 = 72.44%.

Enecký-nganasanský: 1 all, 2/2 ashes, 5 big, 6 bird, 8 black, 22 earth, 26 fat, 27 feather, 32 full, 34 good, 35 green, 46 leaf, 49 long, 54 moon, 55 mountain, 61 nose, 70/2 sand, 71 say, 77 small, 83 swim, 85/2 that, 86/2 this, 93 warm, 95/2 we; Σ 21; $\sigma = 76/97 = 78.35\%$.

Něnecký-selkupský: 1 all, 2/2 ashes, 8 black, 11 breast, 20 dry, 24 egg, 26 fat, 31 foot, 32 full, 35 green, 38 head, 47 lie, 50 louse, 51 man, 52 many, 55 mountain, 59 new, 64 person, 69 round, 70 sand, 77 small, 80 star, 82 sun, 85/2 that, 86/2 this, 87 thou, 93 warm, 95/2 we, 100 yellow; Σ 26; $\sigma = 71/98 = 72.44\%$.

Enecký-selkupský: 1 all, 2/2 ashes, 4 belly, 6/2 bird, 8 black, 11 breast, 20 dry, 24 egg, 27 features, 31 foot, 32 full, 38 head, 47 lie, 51 man, 52 many, 55 mountain, 58 neck, 759 new, 64 person, 70 sand, 77 small, 80 star, 82 sun, 83 swim, 84 tail, 93 warm, 95/2 we, 98 who, 100 yellow; Σ 26.5; $\sigma = 70.5/97 = 72.68\%$.

Nganasanský-selkupský: 1 all, 2 ashes, 4 belly, 5 big, 6/2 bird, 11 breast, 12 burn, 20 dry, 22 earth, 24 egg, 26 fat, 31 foot, 32 full, 34 good, 35 green, 38 head, 46 leaf, 47 lie, 49 long, 51 man, 52 many, 54 moon, 55 mountain, 58 neck, 59 new, 61 nose, 64 person, 69 round, 70/2 sand, 71 say, 72 see, 80 star, 82 sun, 783 swim, 85/2 that, 86/2 this, 98/2 who, 100 yellow; Σ 36; $\sigma = 61/97 = 62.88\%$.

Něnecký-kamasinský: 2/2 ashes, 7 bite, 8 black, 11 breast, 12 burn, 20 dry, 24 egg, 26 fat, 30 fly, 32 full, 34 good, 38 head, 44 knee, 45 know, 47 lie, 50 louse, 53 meat, 54 moon, 55 mountain, 59 new, 64 person, 66 red, 67 road, 69 round, 70 sand, 77 small, 80 star, 83 swim, 85/2 that, 87 thou, 93 warm, 95/2 we; Σ 30.5; $\sigma = 62.5/93 = 67.20\%$.

Enecký-kamasinský: 2/2 ashes, 4 belly, 7 bite, 8 black, 11 breast, 12 burn, 20 dry, 26 fat, 30 fly, 32 full, 34 good, 38 head, 44 knee, 45 know, 47 lie, 53 meat, 54 moon, 55 mountain, 58 neck, 59 new, 64 person, 66 red, 67 road, 70 sand, 77 small, 80 star, 83 swim, 84 tail, 92 walk, 93 warm, 95/2 we, 98/2 who; Σ 29.5; $\sigma = 62.5/93 = 67.20\%$.

Nganasanský-kamasinský: 2 ashes, 5 big, 7 bite, 8 black, 11 breast, 12 burn, 20 dry, 22 earth, 26 fat, 30 fly, 32 full, 34 good, 38 head, 44 knee, 45 know, 46 leaf, 47 lie, 49 long, 53 meat, 58 neck, 59 new, 61 nose, 64 person, 67 road, 69 round, 70 sand, 71 say, 72 see, 77 small, 80 star, 83 swim, 84 tail, 85/2 that, 93 warm, 96/2 what, 98/2 who; Σ 34.5; $\sigma = 57.5/92 = 62.50\%$.

Selkupský-kamasinský: 7 bite, 71 breast, 12 burn, 20 dry, 24 egg, 26 fat, 30 fly, 31 foot, 32 full, 34 good, 44 knee, 45 know, 52 many, 54 moon, 55 mountain, 59 new, 64 person, 66 red, 67 road, 69 round, 70 sand, 71 say, 77 small, 82 sun, 93 warm, 98/2 who; Σ 25; $\sigma = 67/92 = 72.83\%$.

Něnecký-matorský: 2/2 ashes, 3 bark, 6 bird, 7 bite, 8 black, 11 breast, 24 egg, 32 full, 34 good, 35 green, 46 leaf, 47 lie, 48 liver, 54 moon, 55 mountain, 59 new, 64 person, 67 road, 70 sand, 80 star, 85/2 that, 87 thou, 95/2 we, 96/2 what, 100 yellow; Σ 23; $\sigma = 68/91 = 74.72\%$.

Enecký-matorský: 1/2 all, 2/2 ashes, 3 bark, 4 belly, 6 bird, 7 bite, 8 black, 24 egg, 26 foot, 27 feather, 32 full, 34 good, 35 green, 46 leaf, 47 lie, 48 liver, 50 louse, 54 moon, 55 mountain, 67 road, 70 sand, 80 star, 83 swim, 84 tail, 95/2 we, 98/2 what, 100 yellow; Σ 25; $\sigma = 66/91 = 72.52\%$.

Nganasanský-matorský: 1 all, 2 ashes, 3 bark, 4 belly, 5 big, 6 bird, 7 bite, 8 black, 12 burn, 19 drink, 22 earth, 26 fat, 32 full, 34 good, 35 green, 46 leaf, 47 lie, 48 liver, 49 long, 50 louse, 55 mountain, 59 new, 64 person, 67 road, 70 sand, 80 star, 83 swim, 85/2 that, 93 warm, 98/2 who, 100 yellow; Σ 30; $\sigma = 60/90 = 66.66\%$.

Selkupský-matorský: 1 all, 3 bark, 6 bird, 7 bite, 8 black, 11 breast, 19 drink, 24 egg, 26 fat, 31 foot, 32 full, 34 good, 35 green, 38 head, 46 leaf, 47 lie, 48 liver, 50 louse, 52 many, 54 moon, 55 mountain, 58 neck, 59 new, 64 person, 67 road, 70 sand, 72 see, 82 sun, 93 warm, 98/2 who, 100 yellow; Σ 30.5; $\sigma = 59.5/90 = 66.11\%$.

Kamasinský-matorský: 3 bark, 7 bite, 8 black, 11 breast, 12 burn, 19 drink, 32 full, 34 good, 38 head, 44 knee, 45 know, 46 leaf, 47 lie, 48 liver, 50 louse, 53 meat, 58 neck, 59 new, 66 red, 72 see, 83 swim, 92 walk, 96/2 what; Σ 22.5; $\sigma = 63.5/86 = 73.83\%$.

Pozn: Zlomek $n/2$ je užít pro částečné 'cognates', tj. pokud slovo v jazyce A odpovídá jedné složce složeniny v jazyce B nebo v případě pronominálních výrazů souhlasí jen počáteční konsonanty, nikoliv ale kořenové vokály.

Zkratky jazyků z textové části: p- proto-, sm. samojedský, tk. turkický, toch. tocharský, ugr. ugrické.

Stoslovné spisky s etymologickými komentáři

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
1a. all	<i>fuku'</i>	<i>fuku'</i>					*tūt ₃₋ ~ *tūk- (J 168)
1aa.	<i>tūbea</i> ^{Knd.} , cf. <i>tjukipeāj</i>					<i>tupuj</i> ^{Mt}	*tūkpūj (H 1069)
1b.	<i>ŋokxa</i> _{RNS}						cf. <i>ŋokava</i> většina
1c.	<i>mal'</i> _{RNS}						cf. <i>mal</i> konec
1d.		<i>kurhari</i> _M					cf. <i>kuraha jak</i> _{Pr}
1e.			<i>bansa</i>		<i>(bušša</i> _D <i>heil, ganz)</i>		U *weñčs (R 568)
1f.				<i>mūnderj</i> ^{B,Tas}			
1g.				<i>sielarj</i> ^{OO,Č}			
1h.				<i>wes</i> ^{MO,K,NP}			< Ru veš
1i.					<i>bar = bār</i> _ŋ		< Tat bār id., celý
2a. ashes	<i>tuija</i>						cf. *tuj fire (J 166)
2ab.	<i>tunzibea</i> <i>tu' šibja</i>	<i>tu še</i> ^B <i>tūšio</i> ^{Ch} (M 205, 227)	(šmi uhlí)	<i>šiu</i> ^O , <i>šīwa</i> ^{NP} <i>šime</i> ^{Tas,B}	<i>šūjō</i> <i>šymy</i>	<i>giīma</i> ^{Kg}	*kimā (J 70) = *kime (H 487)
2c.			<i>jua (+</i> <i>písek)</i>				*jáš (J 36-37) = #22
2cc.		<i>jāra</i>					*jáāra (J 37) - #70
2d.	(<i>tab</i> sand)	(<i>tóbo</i> clay = <i>tobō</i> _{Te} sand)				<i>tām</i> ^{Mt} (<i>taha</i> ^{Kg} dirt)	*tāpā (J 148; H 937)
2e.					<i>k'í'mē</i> _D		cf. Tk kömür id.
3a. bark	<i>pea hōba</i>			<i>pōt kōba</i> ^{N,K}			*kopā (J 73) - #75 < U *kopa (R 180)
3b.	<i>seabt/f</i>						
3c.	<i>pir</i>				<i>pere</i> _{Klaproth}		< U *perə (R 374)
3d.		<i>sésa</i> ^{Ch} <i>θeθa</i> ^B / _{Cl}	<i>kasu</i>	<i>kās</i> ^{NP,B,Tas}	<i>kaza =</i> <i>kāza</i> _D		*kāsā (J 65) < U *ko(ń)čks (R 179)
3e.						<i>tebena</i>	*tāj březová kůra (J 145-46) = *tej (H 969) < U *tojə (R 528)
4a. belly	<i>ńanko</i> _{RNS} (<i>ńán</i> slez)			<i>nan</i> ₃ ^N <i>nán</i> ₃ ^{B,Tas}	<i>nāna</i>	<i>aeħnde</i> ^{Mt} <i>ēnde</i> ^{Tg}	*āncā (J 20) = *(n)āncā (H 73)
4b.	<i>my'</i> = <i>my'(n)</i> _{RNS}	<i>munori</i> ^{Ch} <i>munedi</i> ^B	<i>minadā</i>				*mīn- (JN 175)
4c.		(<i>feđiko</i> rybí žaludek)		<i>pārg</i> ^{N,B} <i>perge</i> ^{Tas}		<i>hergē</i> ^{Kg} <i>hērgem</i> ^{Tg}	*perkā (J 122; H 284; R 378-79: U *pijra)
4d.		<i>suse</i> ^B <i>sudē</i> ^{Ch} (+ vnitřnosti)					cf. 11b U *šínčā (R 480)
4e.	<i>řiw</i> _{NRS}		<i>čajba</i> _{NRN} (<i>řajbajera</i> žaludek)	(<i>čāt</i> ^{Tas} obsah žaludku)	<i>šwja</i> _D		< U *čowja / *čojwa (R 40)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
5a. big	<i>ŋa/âr(ka)</i>	<i>aŋikeo^B</i> <i>aŋikiđu^{Ch}</i>		<i>warg^N</i> , <i>warga^{K,OO,Ĉ}</i> , <i>wuerg^{Tas}</i> ,	<i>urgo =</i> <i>uryo_D</i>	<i>orga^{Mt}</i> <i>argô^{Tg}</i>	* <i>ârġă</i> : * <i>âră</i> velikost (J 19; H 816)
5b.			<i>anie</i>				< U * <i>enâ</i> (R 74-75)
5c.			<i>məŋəðə_{NRN}</i>				
6a. bird	<i>ŋirta sârmik</i> (= létající zvíře)	<i>sâma^{Pallas}</i> (= <i>sâme</i> vlk)		<i>tilderes-</i> <i>surêm^{B,Tas}</i> , <i>telžer-</i> <i>hûrup^N</i>		(<i>sarma^{Kg}</i> Terao Bonasia)	* <i>sârmâ</i> (J 136; H 853) < U * <i>šurme</i> (R 490-91)
6b.			<i>damady-</i> <i>tyjrie_{Sim}</i>				(X 132)
6c.			<i>təibəə_{NRN}</i>				cf. <i>təjbu ocas</i>
6d.					<i>kuś</i>		< Sag <i>kus</i> < Tk * <i>kuś</i> (Rä 305)
6e.						<i>morenâ^{Kg}</i>	(H 692)
6f.						<i>tčindžaxa^{Mt}</i> <i>sinscháku^{Tg,Kg}</i>	* <i>si nsâ kkz</i> (H 889; J 141) < U <i>ĕlijġés(-kz)</i> (R 48)
7a. bite	<i>seakalŋâu</i>	<i>sektu^{CB}</i> <i>sektuŋa^{Ch}</i>	<i>sakələsa_{NRN}</i>	<i>sâžam^{B,Tas}</i> <i>seačam^{OO}</i> <i>hâžap^N</i>			* <i>sâc-</i> (J 136)
7b.					<i>thalbelim</i>		
7c.					<i>lajlem_D</i>		
7d.					<i>t'udöläm_D</i>		
7e.						<i>balijam^{Mt}</i>	* <i>mâl3- lámat</i> (J 86; H 97) < U * <i>mol3</i> (R 278)
8a. black	<i>paridie</i>	<i>forededde^B</i> <i>foferedde^{Ch}</i>					cf. 12a
8b.		<i>loggeddedde^{Ch}</i>					
8c.		<i>toggoédde^{Ch}</i> (+ modrý)					
8d.			<i>feanka =</i> <i>heŋka_{NRN}</i>				
8e.			<i>tusajkuo_{NRN}</i>				
8f.				<i>sâga^Ĉ</i> <i>seäga^{B,Tas} =</i> <i>sâq(i)^{Tas} /_E</i>	<i>sâgar =</i> <i>sâ(γə)r_D</i>		
8g.						<i>küntühä^{Mt}</i>	* <i>küntâ dým =</i> *78b (J 79; H 592, 593) < U * <i>küntz</i> (R 158) or * <i>süntz</i> < U * <i>šântz</i> (H 592)
9 a . blood	<i>hêm, xeam</i>	<i>ki^{Ch}, ki^B</i>	<i>kam</i>	<i>kêm^{B,Tas}</i> , <i>kam^K, kap^N</i>	<i>khem =</i> <i>k'əm/kə̃m_D</i>	<i>kem^{Mt}</i>	* <i>ke(ă)m</i> (J 65) * <i>kem</i> (H 477)
9b.	<i>veja_{RNS}</i>	<i>buija^B</i> (M 45)					* <i>wejâ</i> < Tn * <i>böjō-</i> <i>kse</i> (AX 109)
9c.			<i>đeməə_{NRN}</i>				

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
10a. bone	ly, le'	řiri ^{ch} , řidi ^B	latá	ly ^B , lä ^{OO} , li ^N	le	le ^{Mt}	*le (J 82; H 618; R 254-55)
11a. breast	leambara			(lãmbãrla _D lower ribs)			*lempãrã (J 82)
11b.	(šünz _{NRN} nejmladší dítě)	šudo ^{ch} šuso ^B	sinša			künschu ^{Mt} künschum ^{Tg}	*šünsã (J 144; H 595) < U *šínčã (R 480); cf. #4d
11c.		ui ^B , ú ^{ch}					: uigãdo ^B , úgaro ^{ch} sát (M 230)
11d.			řimíř				*řimã mléko : *řim- sát (J 110-11) < U *ime (R 82-83)
11e.				kyl ^B , kyle ^{NP}			11f?
11f.					khüjü = k'ujã _D		11e?
11g.					nwiã _D		
12a. burn tr.	parãdm	porãš ^K / _M porãř ^B / _{Ts} (forãrãbo ^{ch} forãdãbo ^B braten)		porruãř ^{NP} poruãř ^{č.OO}	(pãrã- backen)	korom- namã ^{Mt} (= x-)	*pãrã- (J 114; cf. M 95) < U *prrã (R 415)
12b.	(lejo flame)	loirebo ^{ch} loireo ^B = leideđe _X	lořudi _X = løřud ⁱ _{NRN}				*leřãđã- (JN 173)
12c.				čãp(p)igã ^{Tas} / _E			
12d.					neřilãm		
12e.					amõlãm _D		
13a. claw finger nail	hãda	kora ^{ch} koda ^B	katu	kate ^{Tas} kad ^N , kače ^{č.OO}	kata kããã _D < Tat, Soy qããã Nagel	kããã-mã ^{Mt} xããã-dã ^{Kg}	*kããã (J 55; H 377; R 157) < U *kũnčẽ (R 157)
14a. cloud	řři, řři = tečãã _{RNS}	tefi(re) ^{ch} tefide ^B	řřiři	řřite ^{B,Tas} řřit ^{N,B,Tas}	řři _{Adelung} = čři _D	řři ^{Mt} đi ^{Kg}	*řři (J 162; H 1008)
14b.				nut marki ^{Tas} / _E bush of sky			
15a. cold	řřiti, řřici = tečãã _{RNS}	tefi(re) ^{ch} tefide ^B	fasiti	tãšedal ^N tassundi ^{MO,K}	šišři šišřigã	řřiuchãã ^{Mt} dekte ^{Tg}	*tet sããã/ã (J 159) *te(w)t site (H 1089)
15b.	jãpããã _{RNS}						cf. jãpã(š) býť chladný
15c.	řřerm _{RNS}						*řřermã sever (J 22)
15d.				kãil, kael ^N kãrieľ ^{B,Tas} = qãntipil ^{Tas} / _E			cf. *kãntã- mrazit (J 53; H 265) < U *kontã (R 176-77)
15e.				čãšiqil ^{Tas} / _E			cf. čãšij moře

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
16a. come	túrjadm tôdm	toaro ^{Ch} toado ^B	tú'am	tôak ^N , túar ^{MO}	šolam	(dèlym-) doi ^{Kg} prijit (sem)	*toj-/*tuj- (J 164) < U *tule (R 535)
16b.	haje(ad)m						
16c.					kandagam		*kántá- : *kán- (J 59) < U *kanta (R 124)
16d.					šónagam		
16e.					mo'ám _D		
17a. die	hâdm	káro ^{Ch} kâdo ^B	ku'am	kuak ^N , kujar ^{B,Tas}	khüläm	chaàsigaan ^{Kg} ki-myndži -guljam ^{Mt}	*kâš- (J 56-57; H 367) < U *kôla (R 173)
17b.					örerläm		
18a. dog	wueno	bú', g. buno ^{Ch} bunneke ^B	bâŋ	kanak ^{B,Tas} kännar ^{MP}	men	böŋ ^{Mt,Kg} bun ^{Tg}	*wɛn (J 173; H 117)
18b.	jandu/o pes s krátkou srstí a stojícíma ušima						cf. Tn *jandaku rosomák
19a. drink	jiderŋâdm	biribo ^{Ch} bidibo ^B	bede'am	ütam ^B üternar ^{Tas}	bitläm		*witá- ~ *witâj- : *wit voda (J 176)
19b.	jâbiedm						
19c.	ŋerpâ(š) _{RNS}	ihruš ^{K/M}		îra ^{Ket/D}		örsu ^{Mt,Kg,Tg} urnjam ^{Mt}	*er- (J 21-22; H 249) < U *ürz (R 85)
20a. dry	hâsui	kasua ^{Ch} kasue ^B	košua	(kuuska ^K mělký)	(kôlam sušit)		*kâs(â)- vb. (J 60-61)
20b.	tyrabej _{JRNS}					(tyry ^{Mt} hard)	cf. tyra(č) sušit < *tjra id. (J 160; H 1028) < U *šorwa (R 502)
20c.				čegemba ^{Tas,B} tekijil ^{Tas/E}			
20d.					kumarj		
20e.					ararbi _D (+ hubený)		< Tk: cf. Chag aruk hubený (Rä 22)
20f.						kálu ^{Mt} kalex ^{Tg}	< Chag qaqliq sucho či Ket kuoleŋ (H 462)
21a. ear	hâ	kú ^{Ch} , kô ^B	kou	kô ^N , kú ^B = kô, qo ^{Tas/E}	ku = k'ú _D	gu(k) ^{Mt} ku-kda ^{Mt}	*kâw (J 62; H 569) < U *kâwí (JJ 253)
21b.				ünjulsan = ünjilsat ^{Tas/E}			: ünkiti- naslouchat üntiči-qo slyšet
22a. earth	ja, jea	dâ ^B , já ^{Ch}	(jua písek, popel)	ču ^N , tú ^{K,MO}	tú = dū _D	dsha/tčja ^{Mt} dscha ^{Tg}	*jâš (J 36-37; H 160)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
22b.			<i>mou</i> <i>mamaru</i>	(<i>mači</i> les, tundra)	(<i>mija</i> hora)	(<i>bija</i> ^{Mt} hora)	* <i>mājā</i> (J 85); cf. #55g; A, 22-23: U * <i>muδ</i> ^o <i>a</i>
23a. eat	<i>ɲamau</i>	<i>omabo</i> ^{Ch} <i>oma</i> ^B / _{Te}	<i>ɲamu</i> ' <i>ama</i>	<i>amnak</i> ^K <i>amarnaj</i> ^{Tas,B}	<i>amriam</i>	<i>amlamɛ</i> ^{Kb}	* <i>əm</i> - (J 15; H 807)
23b.					<i>t̪eld</i> ^l <i>em</i> _D (+ nasýtit se)		< Sag <i>čeldā</i> být těhotná
23c.						<i>hörguma</i> ^{Mt}	* <i>por</i> - (J 127; H 316) < U * <i>pure</i> - (R 405-06)
24a. egg		<i>mona</i>	<i>mánu</i>		<i>münü</i> ' = <i>muno</i> _D	<i>munɣ</i> ^{Kb}	* <i>mânā</i> (J 86) < U * <i>muna</i> (R 285)
24b.	<i>sárau</i> = <i>sar</i> ' <i>nu</i> _{RNS}						
24c.				<i>riábi</i> ^N , <i>riápi</i> ^K			
24d.				<i>kegai</i> ^{MO}			
24e.				<i>eäj</i> ^B , <i>eɲ</i> ^{Tas}			cf. Ket <i>εʔj</i> , pl. <i>ēj</i> id.
24f.						<i>schlui</i> ^{Mt,Tg} <i>schliu</i> ^{Kg}	< Kott <i>šulei</i> vejce (H 883)
25a. eye	<i>saeu</i> , <i>haem</i> ^{Knd}	<i>sei</i>	<i>šai</i> <i>me</i>	<i>sai</i> ^{Tas,B,K} , <i>hai</i> ^N , <i>saiji</i> ^{NP}	<i>sima</i>	<i>schíme</i> ^{Mt} <i>schímedā</i> ^{Tg}	* <i>səjmā</i> (J 132; H 886) < U * <i>silmā</i> (R 479)
26a. fat n.	<i>jur</i>	<i>ju</i> ^B , <i>g. juro</i> '	<i>jiir</i> = <i>dir</i> _{NRN}	<i>ür</i> , <i>ör</i> ^{N,B,Tas}	<i>dur</i> _D	<i>džjuru</i> ^{Mt}	* <i>jür</i> (J 50; H 239) < Tk * <i>ür</i> (AX 72)
26b.		<i>jú</i> '/ <i>jô</i> ^{Ch} , <i>g.</i> <i>júso</i> '/ <i>júso</i> ^B		<i>čos</i> ^{Tas} / _E			* <i>jōjs</i> (J 46)
26c.		(<i>séla</i> rozpuštěný tuk)		(<i>stíleŋ</i> adj.)	<i>sil</i> = <i>šil</i> _D	<i>syłb</i> ^{Kb}	* <i>selā</i> ~ * <i>silā</i> (J 140) < U * <i>silā</i> (R 478)
26d.	<i>tut</i> ^{Njalina} / _{Le} (+ lůj)	(<i>tudute</i> ^B <i>turute</i> ^{Ch} adj.)	<i>čü</i> ^{NRN} (<i>tu</i> [?] sobí lůj)			<i>tut</i> ^{Mt,Tg} <i>tutt</i> ^{Kg}	* <i>t</i> _i <i>uj</i> _i (J 166) = * <i>t</i> _i <i>ut</i> _i (H 1106) < U * <i>svt</i> ₃ (R 453)
27a. feather	<i>tu</i> , <i>to</i>	(<i>tua</i> křídlo)	<i>túe</i> ^{Miller} (<i>tú(a)</i> křídlo)	<i>tu</i> ^N , <i>tú</i> ^{B,Tas}		<i>tu</i> ^{Mt} <i>tóga</i> ^{Kg}	* <i>tuəj</i> (J 166) or * <i>tua</i> (H 1070) < U * <i>tulka</i> (R 535)
27b.		<i>tábu</i> ^{Ch}					(M 209)
27c.	(<i>tar</i> vlas)	(<i>tó</i> ^{Ch} , <i>g.</i> <i>tóro</i> ' vlas)	<i>tar</i> ' (+vlas)	<i>tar</i> _{Pr}	<i>ther</i> (+vlas) = <i>t'ər</i> _D	(<i>terr</i> ^{Tg} vlas)	* <i>tār</i> (J 149; vlas) < Mo <i>tar</i> , viz #36b
27d.			<i>deftuńénsa</i> _{KS}				
28a. fire	<i>tu</i>	<i>tú</i> ^{Ch} , <i>tu</i> ^B	<i>tui</i>	<i>tü</i> ^N , <i>tü</i> ^{OO,Č}	<i>šü</i> = <i>šw</i> _D	<i>tui</i> ^{Mt} , <i>tui</i> ^{Kg}	* <i>tuj</i> (J 166) < U * <i>tule</i> (R 535)
29a. fish	<i>hálea</i>	<i>kaře</i> ^{Ch} , <i>kare</i> ^B	<i>kole</i>	<i>kuel</i> ^{N,B} <i>kuele</i> ^{Tas,NP}	<i>kola</i>	<i>challā</i> ^{Mt} <i>kalē</i> ^{Kg}	* <i>kállā</i> (J 59) < U * <i>kala</i> (R 119)
30a. fly v.	<i>t/tir</i> <i>ɲadm</i>	<i>tir</i> <i>ɲaro</i> ^{Ch} <i>tir</i> <i>ɲedo</i> ^B	<i>taérim</i>	<i>timbak</i> ^N <i>timbanj</i> ^{K,Tas,B}		<i>dijamɛ</i> ^{Mt}	* <i>ti(j)</i> - (J 161; H 1009)
30b.				<i>wašejak</i> ^N <i>wašefeɲar</i> ^{Tas} = <i>wəši</i> <i>qo</i> ^{Tas} / _E (+ zvednout, stát)			

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
30c.				tilžernar ^{B,Tas}			
30d.					nergüläm		
31a. foot	ŋae	ŋá ^{Ch} , ŋô ^B	ŋoi		ijü, ujü = uüw, uüw _D	pl. áschta ^{Mt} cf. hoi ^{Mt} koleno < *hoŋ-oj	*á(ə)j (J 17; H 9, 315)
31b.	(toba _{NRN} kopyto)			tob ^N , top ^{E,Tas} = topi ^{Tas} / _E			*topá (J 166)
31c.					uüw _D		< Buryat ula chodidlo
32a. full	pánta, pány ^{Kan}	faddi'a, faddite ^B					
32b.			mintütia = müntütio _{NRN}				
32c.			đeragaa _{NRN}				
32d.			dülsjo _{NRN}				
32e.				tír(mbidai) NP tírmbedi ^{K,C,OO} = tiri ^{Tas} / _E			*tírâ ~ *terâ (J 158) cf. FU *tâwde plný (R 518; A, 31)
32f.				sêrbadie ^K sierbadi ^C			
32g.					albei		
32h.						*mooldže ^{Mt}	(H 687: ama- mooldže prázdný : ama- ne-)
33a. give	mi'idm	mi'ebo ^{Ch} mi'a ^B / _{Gl}	miji'ema	meap ^N migam ^{OO} mitam ^{Tas}	miläm	mijam ^{Mt}	*mi- (J 94; H 305) < U *miyз (R 275)
33b.	taś _{RNS}	terabo ^{Ch} tedabo ^B	tada'ama	(tāda- ^N nést, přinést)	d/teθ'l'em _D		*tā- (J 145; H 930) < U *toyε (R 529)
34a. good	sa(u)wa	sowa, soera ^{Ch} soeda ^B		hwa ^N , suo ^{OO} soma ^{B,Tas}			*sēmā (J 132); cf. Fi soma roztomilý, pěkný, sladký < U *šoma (AX 127–28)
34b.		fohadde					
34c.			arākara _{NRN}				
34d.			ñeimi _{NRN}				
34e.			ŋana'sa- nəðurə _{NRN}				
34f.			ñāgā				< Tn *ñaKa dobře (AX 145)
34g.					taxše = iaxšə _D		< Tat jaqšy, jaxšy
34h.					kušās (+ krásný)		< Tk: Brb kuas púvabný, Sag kōs hezký (Rä 295; Jo 214)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
34i.					<i>ne'Da₂</i> (+ tvrdý, silný)		
34j.						<i>ini^{Mt}</i>	* <i>enaj</i> (J 23; H 346)
35a. green	<i>jilibei^{Knd}</i>						cf. <i>jile(s)</i> žít < *(j) <i>ilä-</i> (J 27; H 253) < U * <i>elä-</i> (R 73)
35b.		<i>poðeraha^{Ch}/_X</i> : <i>fóde' žluč</i>		<i>pate^{B,Tas}</i> <i>pačel^{Č.OO}</i>			cf. * <i>pätä</i> žluč (J 115; H 273) < U * <i>piša</i> (R 384); viz též #100
35c.			<i>ńotəraku_{NRN}</i>				cf. <i>ńotä</i> tráva < * <i>ńácä</i> < U * <i>ńáčä</i> (R 311)
35d.					<i>segi</i>		D: žlutý; cf. Soy, Sag <i>sigän</i> tráva
35e.					<i>k'uk', k'ək_D</i> (+ modrý)		< Tat kök id.
35f.						<i>déngöhö^{Kg}</i>	* <i>təŋkə</i> blue (H 989)
36a. hair	<i>üöbta, éäbt</i> = <i>ɲebt_{RNS}</i>	<i>ito</i>	<i>ɲáhta</i>	<i>opt^N, opte^{Tas}</i>	<i>äbde</i> = <i>é'BDi_D</i>	<i>ípte^{Mt}</i> <i>öbde^{Tg}</i>	* <i>eptä</i> (J 21; H 246) < U * <i>apte</i> (R 14-15)
36b.	<i>tar</i>	<i>to'^B, tó'^{Ch}, g.</i> <i>tofo'</i>	<i>tar'</i> (+ pero)	(<i>tar^{Tas}/E</i> + pero, vlina)	<i>ther</i> = <i>t'ə_D</i> (+ pero)	<i>terr^{Tg, Mt}</i>	* <i>tər</i> (J 149; H 991), < Mo <i>tar</i> (koneček) vlas (R 886 odmítá vztah k Ug * <i>säy(ə)rə</i> či Mari šar; cf. #27
36c.				<i>tuja^K, tuija^{NP}</i>			
36d.				<i>káž</i>			
37a. hand	<i>ɲuda</i>	<i>ura^{Ch}, uda^B</i>	<i>ɲutu</i>	<i>ud^N, ut^{B,Tas}</i>	<i>uda</i>	<i>uda-mə^{Mt}</i> <i>uda-da^{Kg}</i>	* <i>utä</i> (J 30) = <i>uta</i> (H 1109)
38a. head	<i>ɲaewa</i>	<i>abuři^{Ch}</i> <i>eba^B</i>	<i>ɲaiwua</i> <i>ɲaewua</i>			<i>áiba^{Mt}</i> <i>aiba-da^{Kg}</i>	* <i>ájwä</i> (J 17) = * <i>ájwa</i> (H 12) < U * <i>ojwa</i> (R 336)
38b.		(<i>orí^{Ch}, ori^B</i> vrch, výše)		<i>ol^K, ul^B</i>	<i>ulu</i>		* <i>olä</i> (J 29) cf. FU * <i>alka</i> konec, začátek (R 6-7)
39a. hear	<i>jindileadm</i>	<i>uðediro^{Ch}</i> <i>juseredo^B</i>	<i>jindi'ema</i>	<i>ündežap^N</i> <i>ündefam^{B,Tas}</i> = <i>üntičiqo^{Tas/E}</i>	<i>nünüläm</i>	<i>ɲjumdamə^{Mt}</i>	* <i>jüntä-</i> (J 49) = * <i>jünti-</i> (H 787)
39b.	<i>namdäu</i>	<i>nodado^B</i>					
40a. heart	<i>seai, siei</i>	<i>seo^{Ch}, seijo^B</i>	<i>sa, soa</i>	<i>sīd^{Ty/D}</i>	<i>sī</i> = <i>sī_D</i>	<i>kei-mə^{Mt}</i> <i>kéi-m^{Tg}</i>	* <i>sejə</i> (J 139; H 455) < U * <i>šüdü(-m3)</i> (R 477)
40b.		<i>tājda^{K/Pu}</i>					(M 212)
41a. horn	<i>ńámd</i>	<i>eddo^{Ch}</i> <i>naddo^B</i>	<i>ɲamta</i>	<i>ám^{dN}</i> <i>ámde^{B,Tas}</i>	<i>amnu</i>	<i>amde^{Mt}</i>	* <i>ámät</i> (J 20; H 66) < U * <i>anjts/*ojtə</i> (R 12-13)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
41b.					<i>mukw_D</i>		< Tat <i>mügüz</i> , Chuv <i>māiraga</i> id.
42a. I	<i>maí</i>	<i>modi</i>	<i>mannaj</i>	<i>man/t</i>	<i>man</i>	<i>man^{Mt}</i>	* <i>mān</i> (J 86; H 627) < U * <i>mun</i> (R 294)
43a. kill	<i>hāda</i>	<i>karabo^{Ch}</i> <i>kadabo^B</i>	<i>kuada'ama</i>	<i>kuatpam^N</i> <i>kuetpam^{B,Tas}</i> = <i>qetqo^{Tas}/E</i>	<i>kutlim</i>	<i>kađjam^{Mt}</i>	* <i>kāt(ā)</i> < * <i>kāā-tā</i> = caus. od * <i>kāā-zemřít</i> (J 57; H 367) < U * <i>kola-</i> (R 173)
44a. knee	<i>pūly, pūle</i>	<i>fuase^{Ch}</i> <i>fosē^B</i>	<i>fuagai</i>	<i>pulsai^K</i> <i>pūla saiji^{NP}</i> <i>pūle^{B,Tas}</i>		<i>hulu^{Mt}</i> <i>hulu-da^{Tg}</i> (psáno r-)	* <i>puāj-</i> + * <i>sājma</i> oko či + * <i>lē</i> kost (J 130; H 323) < U * <i>polwe</i> (R 393)
44b.					<i>sini</i> = <i>sīni, sēni_D</i>	(<i>schünä</i> penis; H 920)	cf. Ug * <i>šančz</i> id. (R 471)
						<i>usjundy^{Kg}</i> (<i>yzyme^{Mt}</i> rameno)	* <i>esājn₂</i> úd, kloub (J 22) = * <i>esońi/n₂</i> (H 250); R 95 odmítá vztah k FU * <i>jāsne</i> id.
45a. know	<i>tēnēu</i>	<i>teńiibo^{Ch}</i> <i>tenneo^B</i>	<i>ťannejeama</i>	<i>tōnemam^B</i> <i>tenemam^{Tas}</i>	(<i>thenōmām</i> think)	<i>tenym-gam^{Mt}</i>	* <i>tenā(mā)</i> - (J 157; H 981)
45b.					<i>thümnām</i> = <i>t'əmnem_D</i>	(<i>tumdu-džuguram_D</i> bemerke)	* <i>tumtā-</i> (J 167) < U * <i>tumte-</i> (R 536)
46a. leaf	<i>wuebba</i>	<i>déve_p</i>		<i>čáb^N, fáb^{B,Tas}</i>	<i>ťawa</i> = <i>ť/daba_D</i>		* <i>jāpā</i> (J 41); cf. Yen * <i>jāpe</i> id. (St 200; Jo 116)
46b.	(<i>řamde'_{Le}</i> tráva)	<i>oddi', g.</i> <i>-ro^{Ch}, -do^B</i>	(<i>řamti'</i> list vrby)				* <i>əmtet</i> < Tn * <i>xabda-nsa</i> (AX 100-01)
46c.			<i>horađ'aj_{NRN}</i>				
46d.				(<i>laamb^{Tas}</i> Podophyllum peltatum)		<i>nambeda^{Mt}</i> <i>némbja^{Tg}</i>	* <i>lāmpā</i> ~ * <i>lempā</i> (J 82; H 736)
47a. lie	<i>wānajū</i>	<i>banuga^B/GI</i>	<i>bəniša_{NRN}</i>				(cf. M 37)
47b.	<i>juseda(š)_{RNS}</i>						
47c.		<i>barotearo^{Ch}</i> <i>badofido^B</i>					
47d.			<i>kulsātəndem</i>				
47e.			<i>řgjuńdejsy_X</i>				
47f.			<i>tońd'ajčisj_{NRN}</i>				
47g.				<i>eppak^N</i> <i>ippaj^{B,Tas}</i>	<i>i'būm</i>		
47h.						<i>kyštam^{Mt}</i>	* <i>kuj-</i> ~ * <i>kij-</i> (H 504), cf. FU * <i>kujz</i> (R 197: * <i>kojz</i>)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
48a. liver	muid = myd _{RNS}	muro ^{Ch} mudo ^B	mita, g. mida	myd ^N míte ^{Tas}	mit = mīt _D		*mītš (J 93) < U *maksá (R 264)
48b.						ondarš ^{Mt}	(H 808: < IE?); cf. FU *omte(rš), e.g. Ma oântér žaludek (R 338)
49a. long	jám̄b	jabu ^{Ch} ďábu ^{B/Te}		čumb ^N fumble ^{B,Tas}	numu = numo _D	nanbu ^{Mt} (njám̄bu ^{Kg} vysoký)	*jám̄pš (J 37) = *jampu (H 716)
49b.	pōndej _{RNS}						cf. pon' adv.
49c.			kunta			(kundugu ^{Mt} far)	*kuntš (J 77-78; H 590)
49d.			bəðətuo _{NRN}				
50a. louse	pand'(i')e panže,-sie					chýndzschí ^{Kg} indži ^{Mt}	*pənsə (H 304)
50b.		addu ^{Ch}	ŋomtuj	unž ^N , undže ^K unže ^{B,Tas}	ünü = u:nu _D		*ám̄cš ~ *ám̄cš (J 18) < U *omča (R 338)
51a. man	hásawa	kása ^{Ch} kása ^{B/Pu}	kuajumu		-kuza (k'uzá _D člověk)	(kasa, kaza ^{Mt} člověk)	*káš-sá *smrtelník (J 61; H 438)
51b.			(tybyjkjaku chlapec)	teb ^N , tippa ^K	thibi = t'ibi _D (+ manžel)	(t'him ^{Mt} maritus) (tigeč'i ^{Tg} syn, chlapec = *t'ihí + eč'i)	*tipá (J 163; H 1014)
51c.				qup, qum ^{Tas/E} (+ člověk)			U *koj(e)mə (R 168)
51d.					bu(:)že _D (+ manžel)		
52a. many	ŋōka	ōka ^{Ch} okka ^{B/Te}	ŋōka		igō = i'ka, i'gā _D	ujko ^{Mt}	*o(āj)təkā (J 29) = *ojt_ka (H 1117)
52b.				koč ^N , kofe ^{Tas}			
52c.				irj ^{Tas/E} (+ long)			
53a. meat	ŋamsa	uďa ^{Ch} , osa ^B	ŋamsau	apsi _{-Pr}		amsa ^{Mt,Kg} apsa ^{Tg}	*ám̄sá : *ám̄- jíst (J 15; H 36)
53b.	(ŋaija tělo; kůže)	(aija tělo aja ^{B/Te} + kůže)		wač ^N , wuef ^{Tas}	uja	(oiuptu ^{Mt} humidus)	*ájá (J 17; H 799) < U *oďa syrový (A ₂ 11)
54a. moon			kičēďəx _X (kítadā měsíc- doba)		khi = kij _P = k'i _D	kištítš ^{Mt}	*kij (J 69; H 507) < U *kuře (R 211-12)
54b.	jirí, jiry	irío ^{Ch} jirie ^B		äre ^N , ire ^K ireā ^{Tas}			*j)irš- (J 28) cf. *j)irš- děd
54c.					urráβāčā _D		urraba, uryaba děd; medvěď

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
55a. mountain	xoj ^{RNS} (= hōi kopec)	kuō _x	koaja	kè ^N , ki ^B = qe, qe, ke ^{Tas} / _E			*k[oa]jə (AX 105-07; X 130) < Ewk *hōj tundra či Yen *qa'j hora (St 212); R 115: U *kaδ'a
55b.	teal						
55c.	sea, ša						cf. Ykg šau (R 163-64 separated it from FU *kiwi stone)
55d.		lōgar ^K / _{Fu}					(M 135)
55e.			bəru _{NRN}	(kūrə horský hřbet)	bōr _D		*wārā < U *wara (A ₂ 27)
55f.			dīka _{NRN}				
55g.			(mou země)	(mači ^{Tas} / _E les, tundra)	mija = mija, maia _D	bija ^{Mt} biā ^{Ks}	*mājā (J 85; H 124); cf. #22b; A ₁ 22-23; U *muδ'a
55h.				tā ^č , tar ^{OO,MO}			
55i.					kawa' = kábā', k'ámā' _D	(kabak ^{Ks} oboči)	< Tk: Soy kabak, Bsk kabak kopec (Jo 155)
55j.					k'ōrum _D		< MTk qorum skála (Jo 196)
56a. mouth	ńa', narj ^{Knd}	é ^{Ch} , na ^B	ṛāṛ	ák ^N , âṛ ^{B,Tas}	aṛ	ag-ma ^{Mt} eng-de ^{Tg}	*āṛ (J 20; H 76) < U *aṛe (R 11-12)
57a. name	ńim, ńum ńem ^{Knd}	ńi ^{Ch} , ńu ^B	ńim	ńem ^{č,OO} nim ^{B,Tas}	nim	numme- de ^{Mt}	*ńim ~ *ńim (J 102; H 756) < U *nime (R 305)
58a. neck	jik, jik	bekoḍi ^{Ch} / _x beko ^B / _{Fu}	bakəḍa _M	(kuaga ^{K,NP} = qeq ^{Tas} / _E rameno)	(bai'Tā _D šije)	buikō ^{Mt} b'yikydi ^{Ks}	*wājkkā (J 173)
58b.	šo' (+ hrdlo)	(sú, sḍ ^{Ch} so ^B hrdlo)		suol ^{B,Tas} soi ^K (+ hrdlo)	soi _D (soi hrdlo)		*soj- ~ *sōj- (J 142) < U *śuwe (R 492-93)
58c.				awai ^{MO,č} awoi ^K			
58d.				tāšan ^{Tas} / _E			cf. tas záda
58e.				teti ^{Tas} / _E			
59a. new	jedaei						
59b.		nabe ^{Ch} / _x nabe ^B / _{Te}				njárha ^{Ks} nara ^{Mt}	*ńarp3 (H 724; XE 118)
59c.		ńeju ^B / _{Te}	mińjádja _{Ks} = meńdadā _{NRN}				
59d.		suami ^{Ch} / _{La} (M 202)		sānd ^{MO} šāna ^{B,Tas} = šenti ^{Tas} / _E			

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
59e.			bejbi ^ʔ ia _{NRN}				
59f.					the ^ʔ bde = t ^ʔ á ^b D ^ʔ _D		
60a. night	pi	fí ^{Ch} , fí ^B	fíŋ = hii _{NRN} hinfi _{Te}	pi ^{N,B} , pe ^M	phi, phy = pí _D	hijndja ^{Mt} hinde ^{Tg}	*pi (J 123; H 290) *pintə (H 303); cf. U *pilmə temný (R 382–83)
61a. nose	puijea = pyja _{RNS}	fuija ^{Ch} puija ^B		poč ^N , pöt ^{MO}	phjā = p'wi _D	hiā ^{Mt}	*pjiā ~ *pujā (J 122; H 297)
61b.			ŋunka = ŋūŋkə _{NRN}				
61c.				ɣnɜel ^{B,Tas} = intāl ^{Tas} / _E			
61d.				uki ^{Tas} / _E			*ukā (J 30; H 113)
62a. not	niš	isi niise	rie'	ikə ^{Tas} / _E	em = em _D já ne ē, eí _D ne(-)	igam	*i- ~ *e- (J 26; H 331) < U *e- *ā (R 68–70)
62b.		šē ^X / _{Pr} ne- (cf. M 205)		aħa ašša ^{Tas} / _E			< Tn: Ewk āčča ne (AX 153)
62c.					nā(γā) není		(X 130–31); cf. Permic-Ugric *nə (R 301)
63a. one	ŋobpoi	ŋó ^{Ch} , ŋó ^B / _{Pr}	ŋo'ai'	?okkir	o'b	op ^{Mt,Kg,Tg}	*o(ā)p- (J 28; H 794)
63b.						éilek ^{Mt}	*əj- (H 798)
64a. person	ńenete	enete ^{Ch} enete ^B / _{Pr}	ŋanasan				R 627–28 odmítá vztah k Fmd *inše; SSm „člověk“ je utvořeno od *enā skutečný (J 23; H 96).
64b.	hüb/werj ^{Knd} xibja(ri) _{RNS}						cf. xibja kdo, xibjari _{RNS} kdokoli
64c.				kum ^{MO,OO,K} kume ^{NP} , kop ^N			U *koj(e)mə (R 168)
64d.					kuza = k'uzā _D	kasa ^{Mt}	*káš-sā (J 61; H 438) = #51a; cf. 17a
65a. rain n.	sáru/o	sáre ^{Ch} sare ^B	soruan	sáro ^X , soro ^{MO,č}	surnu = surno _D	sirru ^{Mt}	*sára-jā(-j) : *sára- vb. (J 135–36; H 908: *sarō)
66a. red	ńára	naggoradde ^{Ch} naredadde ^B		ńárg ^N ńárg ^B		narmyndy ^{Mt}	*ńár-(kə) (J 107) *ńármə/a- (H 744)
66b.			jabakua = đabakuo _{NRN}				< Tn *dewuk- okr (AX 144)
66c.					khūmū = k'ēmu _D		cf. 9a: *ke(ā)m krev (J 65)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
67a. road	ɲu'	urɪ ^{Ch} , u' ^B , g. udo'	ɲoqjǎ = ɲutə	watt(e) ^N wuette ^{Tas}			*ušt (J 30) < U *utka (R 546) či *uket(t3) (S 27)
67b.	(ńieda zimní cesta)				áďe = a'ďe, a'tə _D	ide ^{Mt} öde ^{Tg}	*etǎ (J 24; H 247)
67c.	sehaery ^{RNS} (: šehe _{Te} tvrďý sníh)	seha ^{Ch/X} / sehare ^{B/Te}					*sekárǎjǎ (S 37- 38) < U *čǎke(-r3) (R 31)
67d.	(sǎrpǎ _{Te} stezka)		sərəə/səďǎə saruo _{NRN}	(sarpi ^{Tas/E} stezka)			*sǎrpǎ (J 134)
67e.						"ťanhóoto ^{Kg}	cf. Ewen hōt id. < *pokto (H 957)
68a. root	wána/u	baddu ^{Ch} badu ^{B/Te}	bǎntu	konǰ ^{B,Tas} konč ^{MO} = kontǰ ^{Tas}	muna = monǎ _D	mondǎ ^{Tg,Mt}	*wǎnc3- ~ *wǎncǎj (J 171; H 689) < U *wanč3 (R 548-49)
68b.			tóxi _{KS}				(X 130)
68c.						ťelegade ^{Mt}	< Tk: Khak čilege, Kb jelǎgi (H 199)
69a. round	šureńa						
69b.			mandajku _{NRN}				
69c.				püru ^{NP} pöru ^{OO}			< U *pirǎ/e (R 384)
69d.				puŋgola ^{Tas/E}			
69e.					ťhuluka = ť'unuk'ə _D		< Yak tula okruh (Jo 328-29)
69ef.					tonta		cf. Kalm doldū id. (Jo 328-29)
69g.					dərəŋgo _D		Jo 115 odvozoval to z Mo dügürej plný, ale sémantika neodpovídá
69h.						tengə ^{Mt}	< Tk: Kzk teŋ balík, role (H 988)
69i.						ťocorəŋ ^{Kg}	< Buryat tiŋxerēŋ id. (H 1050)
70a. sand			ďūo _{NRN} = jua (+ popel)				*jǎš (J 36-37; H 160) = #22a
70aa.	(jara _{Te} piscítý)	jǎra ^{Ch} (+ popel)	(juoru _{Pop} okr)	ťüre ^{Tas,Kar} čuri ^{Tas/E}	(ďuro _D štěrk)	(ďžjara ^{Mt} rameno řeky)	*jǎšǎ (J 37; H 183)
70b.	tab	tobǎ ^{B/Te} top ^{K/Ph} / (tóbo ^B hlína)				(tǎ ^{Mt} popel) (taha ^{Kg} špinavý)	*tǎpǎ (J 148; H 937); = #2d
70c.				kōra ^{Tas/E}			

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
70d.					phürä = p'urε _D	húra ^{Mt,Tg}	*puara (H 330)
71a. say	wadiu	(baðe ^B / _M bábo ^{Ch} mluvít, pověděť)	buatum, prt. buajuam				*wáð- (J 170-71)
71b.	heatau	ketu ^{SK} / _M		ketam ^{B,Tas} = keti- <i>qo</i> ^{Tas} / _E			*kət(ə)- (J 66)
71c.	mâdm manž ^{RNS}	mad ^B / _{Te} man ^{''} monā ^{Ch} / _{La}	(ku-munsa co říci)	(mompā ^{Tas} / _E říká se)	maļem _D		*mā(n)- (J 88) < U *mon3 (R 290)
71d.		eitabo ^{Ch} naitabo ^B					
71e.			ŋamita'ama				
71f.				fāraj ^{MO,K}			
71g.				tom- <i>qo</i> ^{Tas} / _E			
71h.					nōrbelām = nērb'ļem _D		
72a. see	ŋodarjau cf. ŋadi viditelný	(ori ^{Ch} odi ^B být viditelný)	ŋadi'ema	(adak ^N ataŋ ^{B,Tas} být viditelný)		(adymga ^{Mt} zdá se)	*ətā- (J 16; H 7, 8) < U *att3 či *ott3 (R 20)
72b.	mana'au	modiāz ^K / _M modeb ^B / _{Te}		mannambap ^N mannembam ^{Tas}	mandōlam = māndālom _D		*mānc3- (J 86); cf. Tn *munsi- id. (AX 98)
72c.	sírŋádm xijŋjŋ _{Le}	sōŋaro ^{Ch} soŋijado ^B	səŋürsa _M	(saŋa ^{qo} zkusit)		sché- nemendem ^{Mt}	*səŋā- (J 133; H 875)
72d.	(hou najít)	(koabo ^{Ch} kuabo ^B najít)		qo- <i>qo</i> ^{Tas} / _E = kojam ^{Tas}	kuļom _D	(kojam ^{Mt} najdu)	*ko- to find (J 72; H 513) < U *koke- (R 171)
72de.	(kōnd'em _{Le} zkusit)	koddabo ^{Ch} kuddabo ^B		kondernam ^{Tas} kondōrnām ^č		kondo- rgom ^{Mt}	*kont_ā- : *ko- (J 72; H 546)
73a. seed	sibjako _{NRS}						cf. sibjā prach
73b.				semjān ^č _{ijžni} / _G			< Ru semja (G 177)
74a. sit	ŋámďým	adduaro ^{Ch} adiđo ^B	ŋomtūtum	āmdar ^{B,K,MO} āmtar ^{Tas} = āmti- <i>qo</i> ^{Tas} / _E	amnam	onđoj ^{Mt} āndai ^{Tg}	*āmtā- ~ *āmt3- (J 17-18; H 31) < U *am3- (R 8)
74b.				luogan ^{č,OO}			
75a. skin	hōba (+ kūra)	koba ^B / _{Te} kōbā ^{Ch} / _X	kufu, g. kubu	kob ^N , kōbā ^č kop ^{B,Tas}	kuba, kuwa	kō ^{Mt} kogo-to ^{Kg}	*kopā (J 73-74; H 520) < U *kopa (R 180-81)
75b.	šar _{Ter}			qora ^{Tas} / _E			*kār ~ *kor- (J 64-65); cf. FU *kere & *kōre (R 148-49; 184)
75c.	tē.ŋk _{Le}			(tšjŋ ^r _D vydělaná kūže)			*ceŋkā (J 33)
75d.	ŋaja _{RNS} (lidská kūže)						*ájā (J 17; H 799); = #53b

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
76a. sleep	<i>hõnym</i>	<i>kodduaro</i> ^{Ch} <i>kodduado</i> ^B	<i>kunduatum</i>	<i>kondak</i> ^N <i>kondaj</i> ^{K,B,Tas}	<i>kunollam</i> <i>kunõlám</i> _D	<i>xonda-</i> <i>štam</i> ^{Mt} <i>chonda</i> ^{Tg}	*kontã- (J 73; H 543)
77a. small	<i>nũidea</i>	<i>urea</i> ^{Ch} <i>judea</i> ^B		(<i>yče</i> ^N mladý, dítě)			*üčã (J 31; H 1134); cf. FU *üčã (R 78)
77b.	<i>nĩ/nõloko</i>						
77c.	<i>nũocko</i>						
77d.	<i>manor</i> ^{NRS}						
77e.		<i>ibljaju</i> ^B / _M <i>ubulajku</i> ^B / _{Pr} <i>ubljaju</i> ^K / _M <i>ũlaiggu</i> ^{Ch}	<i>əligaku</i> _{NRN}				(cf. M 101)
77f.			<i>sielaku</i>				
77g.				<i>nũño</i> ^K			
77h.				<i>keba</i> ^N , <i>kipa</i> ^{B,Tas}			
77i.			<i>tanaľikũ</i> _{NRN}	<i>tánaq</i> ^{Č,OO,K}			cf. *tãnz- málo (J 154)
77j.					<i>bok</i> ^{tʷ} , <i>θopt</i> _D (+ nízký, krátký)		
77k.					<i>idře</i> _D		
77l.					<i>üdügã</i> = <i>uduga</i> _D	<i>udžju</i> ^{Mt} <i>mbuj</i>	< Mo üči-ken (H 1134)
78a. smoke n.	<i>jáke</i> <i>jáki</i> _{Adelung}	<i>jáki</i> ^{Ch} <i>dáka</i> ^B / _{Te}	(<i>kínda</i> <i>djakága</i> _{Te} pach dýmu)	? <i>kačka</i> ^N ? <i>kacko</i> ^{K,Č,OO}			*jäckã- (J 39)
78b.	<i>šun</i> (+ pára)	<i>šuddo</i> ^{Ch} <i>šudu</i> ^K / _M <i>šudru</i> ^B / _{Gl}	<i>kinta</i>	<i>sũmde</i> ^{NP}	<i>schunjú</i> _{Adelung}	<i>kjundu</i> ^{Mt} <i>kundo</i> ^{Tg}	*küntã (J 79; H 593) < U *küntã (R 158)
78c.	(<i>pur</i> ^N oheň proti komárům)			<i>purqa</i> ^{B,Tas} = <i>purqĩ</i> ^{Tas} / _E			*pur- (J 131) < U *purki (A, 25)
78d.					<i>ber</i> = <i>ber</i> , <i>bor</i> , <i>bər</i> _D		cf. Tat Tobol byr saze (Jo 90, 96)
78e.					<i>k'ámmu</i> _D		
79a. stand	<i>nũdm</i>	<i>nõaro</i> ^{Ch} <i>nõado</i> ^B	<i>nand'etm</i>	<i>nèŋak</i> ^N <i>nèŋaj</i> ^{K,M,O,OO} <i>leŋaj</i> ^Č	<i>nugam</i> = <i>nulám</i> , <i>nõlám</i> _D	<i>nemyn-</i> <i>dam</i> ^{Mt}	*nu- ~ *ni- (J 104; H 735)
79b.				<i>tottĩ-qo</i> ^{Tas} / _E			
80a. star	<i>numgý</i>						cf. *num nebe, bãh (J 104; H 782) < U *nu-mã (R 308)
80b.		<i>foreseo</i> ^{Ch} <i>fadesei</i> ^B	<i>fatajea</i> = <i>hotãdiã</i> _{NRN}				
80c.				<i>keška</i> ^N <i>kueška</i> ^{B,Tas} <i>kesanjka</i> ^{K,Č,NP}	<i>khinzigãi</i> = <i>k'ĩndžigei</i> _D	<i>kindžikej</i> ^{Mt}	*kĩnsã-(kãjã) (JJ 263; H 489) < U *kũničã (R 210)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
80d.							
81a. stone	pae	fú ^{Ch} , fu ^B	fala	pö ^N , pü ^{K,OO} , pü ^{B,Tas}	phi = p'í _D	hilä ^{Mt}	*pāj (J 112; H 298) < U *pije (R 378)
82a. sun	hājer, haijer	kaija ^{Ch} kaja ^B / _{Te} kāja ^K / _{Pu} kājer ^K / _{Pu}	kou	(qeč ^{Tas} / _E horko)	kuja = k'ujā _D	kajja ^{Mt} xaja ^{Tg}	*kājā (J 58; H 389) < U *koje (R167)
82b.	(jālea den, světlo)	(jeře ^{Ch} jere ^B den)	(jale den)	čē ^{IN} , tē ^{B,Tas}	(tala den = d'/tānā _D)		*jälä (J 40) < U *jelä (R 96-97)
83a. swim	ŋü-ś _{Le}			úrma ^N úrma ^{K,OO,B,Tas}		*u- or *ü- ^{Kg} tschagand- uūsugurjana plavu v řece	*u- (J 29; H 1108) < U *uje- ~ *oje- (R 542)
83b.	oūlim, ōlym						
83c.	hūlydm						
83d.	hattadm						
83e.	šambeadm						
83f.		be'ero ^{Ch} be'io ^B					
83g.		behejedō ^B behejero ^{Ch}					
83h.	ř'āmpaś _{Le}		jambi'em = dambiśi _{NRN}	(lāmpīla ^{Tas} / _E plovāk na sīti)			*lāmpā (J 82)
83i.			hođirsj _{NRN}	kurak ^N kūremba ^{Tas}			
83j.			kuđūsa _{NRN}				
83k.				pānžar ^B pāntetar ^{Tas}	pha ^(N) lam = p'ā'lām _D		
83l.						tadeľbna ^{Mt}	(M 934)
84a. tail	tae(u)wa		tājbu _M	talž ^N , taldu ^K	thīma = tšīma _D	dajba ^{Mt}	*tājwā (J 150; H 943) < U *sejpā (R 438)
84b.	saña'	(sōddaki ptačí ocas)	(santu' ptačí ocas)				
84c.	panco						cf. Sm *pāncā dolní okraj (J 116) < U *ponči ocas (R 394-95, 735; A ₂ 23)
		batu'o ^{Ch} batu'o ^B / _{Te}	batu'a				
84d.				māččā ^B mātā ^{Tas}			< U *māričz ~ *māčz (R 268)
84e.					kōten _D (+ zadek)		< Tat kōtān id.
85a. that	taky			(tē ^{Tas} / _E on)			*tā- (J 150)
85aa.	tānij _{Te}	(tonea es gibt)	tanie				*tā-nā- (J 144) < U *ta + *nā (R 505, 300)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
85aaa. .	(fīky _{Te} ten tam)	fīkε _{Te}		(tī ^{Tas} / _E nyní) tīna ^{Tas} / _E (+ tento)	də _D (+ on)	tīnε ^{Mt} (ty ^{Mt} on)	*tī(-) (J 160; H 1006, 1022) < U *tā/*te/*ti (R 513-14)
85b. = 86c.	nēr _{Le}						*n3(-) (J 105) < U *nā/*ne/*ni (R 301)
85c.		sedēo					cf. sēd ^B / _{Te} kdo?
85d.		ine ^B / _{Pr}			(id ^D this)	(idichaiin ^{Mt} vorgestern)	*i- (J 26; H 336)
86a. this			takā		šō		*tā- - *te- (J 152) < U *tā/*te/*ti (R 513-14)
86aa.	(tat _{Le} pak)	tohonō	(tandarj tam)	to = ta ^{Tas} / _E	da	(dana ^{Mt} tam)	*tā- (J 144; H 954) < U *ta (R 505)
86aaa.	tuky = fuku _{RNS}				dū		*tū- (J 167; H 1075 rejects to add Mt tugokε soviel)
86b.		dat. eo' der. eke/o ^{Ch} εkke ^B / _{Te} εke ^K / _M	ɲamarj	(ompā ^{Tas} / _E nyní)			*ām- (J 19) < U *e (R 67); H 644 odmítá přidat Mt mákaia dnes: Md ma id.
86c.	(nēr _{Le} ten)			na			*n3(-) (J 105) < U *no (R 306)
86d.					id ^D		= #85d
87a. thou		tod ^{iCh} (*tān-tā)	tannarj	tan/t	than = t'an, t'ān _D	tanε ^{Mt}	*tān (J 147) < U *tun (JJ 232; R 539)
87b.	pudar = pydār _{NRS}					(xudu- sám)	od puda on (GS 342); cf. pyd _{NRS} sám; tělo < *pucā (J 129-30; H 321)
87c.		ū ^B / _{Te} ū ^K / _{M'} ū ^K / _{Pu}					(M 230) cf. Ket ū ty
88a. tongue	ńāmi Obd. ńāmū = ńamju _{RNS}						R 314: ńā? ūsta + *mū? vnitřnosti; nikoliv z *ńālmā
88b.	śié _{Le}	sioŕo ^{Ch} sioŕo ^B	sieja	se ^N , še ^{Tas} , š ^B	šikā = šəkā _D	ki, kischtä ^{Mt} gei ^{Ks}	*kešj (J 66; H 450) < U *kele (R 144)
89a. tooth	fībea, fīwie	fī, g. fīo ^{Ch} fī ^B / _{Te}	fimi	tim ^{B,Tas} , tiu ^K teu ^{MO} , čeu ^Č	thimā = t'imε _D	tyme ^{Mt} dāmi-da ^{Sg}	*timā (J 163; H 1019) < U *sew(i)-mā: *sewi jīst (A ₁ 34-35; R 440)
90a. tree	pea	fē ^{Ch} , fe ^B	fā	po ^N , pū ^{B,Tas}	pha	hāh ^{Mt}	*pā (J 117; H 267) < U *puwe (R 410)
91a. two	side	sire ^{Ch} , side ^B	siti = šiti ^M	site, šite	šide	kiddā ^{Mt}	*kitā (J 71; H 481) < U *kakta/*kāktā (R 118-19)
92a. walk	jādam	jararo ^{Ch} jadado ^B = dōdūrsa _{NRN}	joturum	kuttarnarj ^{Kar} kuttar-qo ^{Tas} / _E		dschāda ^{Mt} dschadim ^{Ts}	*jātā-(j-r-) (J 38-39; H 164, 166) < U *juta- (R 106)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
92b.	hajeadm					gajtygam ^{Mt}	*kāj- (J 51; H 384; var.: *kañ-, *kaj-)
92c.		(kañi ^{SB} / _{JS} jit (pryč))	konid'i	qen- <i>qo</i> ^{Tas} / _E	kandagam ^{Kb}	(gan ^{Kg} odejdi!)	*ká(ə)n- (J 59; H 413); cf. U *kanta nést (R 124; S 24)
92d.	minž ^{RNS}		méndem = mĩnsi ^{NRN}		miñām = maŋgem _D		*min- (J 94) < U *mene (R 272; H 627 vylučuje Mt myngaem ^o opouštím)
92e.		muosiro ^{Ch}					
92f.			čüüda _{NRN}				
92g.			heđiti ^{NRN}				
92h.				palduar ^K paldumar ^{NP}			
92i.				werkkar ^{č.OO}			
92j.				iččir- <i>qo</i>			
92k.				qaltir- kaltiri- <i>qo</i>			
92l.				qoš- <i>qo</i>			
92m.					bá'd'lam _D (+ přinést)		
92n.					k' ^(l) állám, χállám _D		< U *kulke- (R 198)
92o.					miļem _D		
92p.					šonuyam, šonamnam _D		
92q.					t'ō(n)riim, t'ōnu'lam _D		
93a. warm	jibi, jipi, juba, jyba	juba đuba ^{Ch} / _X đuba ^{SB} / _{VS} đuba ^K / _{Pu}				tschúha ^{Tg,Mt}	*ju(ə)-pá-: *ju(ə)-stát se horkým (J 47-48; H 231)
93b.			hejbi ^{NRN} (feabem am ohřát se)	pö ^N , pi ^{K,B,Tas}			*pejwä (J 120); cf. FU *pājwā oheñ (R 360; S 34)
93c.			ńuñan				
93d.			fekutea = hékutaku _X				< Tn *peku (AX 146-47)
			h/kolsuo _{KS}				
93e.					ejü = eįw, ēįw, ēįw _D		
93f.	(jjeppā _{Le} být horký)	(jéfi ^B , éfi ^{Ch} být horký)		(čāp(p)i- qo ^{Tas} / _E pálit)	t'(š)ib ^u ge·, džibuwge _D	džobuka ^{Mt}	*jet, pā- (J 44-45; H 219; cf. AX 97: Tn *jepu- id.)
94a. water	ji', wit ^{Knd}	bi' ^{Ch} , bi' ^B	bé'	üt, öt ^{N,B,Tas}	bü = bu _D	bu ^{Mt,Tg,Kg}	*wit (J 176; H 143) < U *wete (R 570)
95a. we			měj	mê, mĩ	mi'	mendä	*me-(N/-t) (J 91; H 655) < U *me / *mä (-N) (cf. R 294-95)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
95ab.	maña'	modi' ^{Pr} modina ^{2B/Pr} modina ^{Ch/Su}					*mān-tā-(t) (J 86)
96a. what	ɲamgy	awuo abbua ^{B/Pr} obu ^{B/Te}			ūmbi = m̄bi, əmbi _D cf. šombi _D	(amgan- ^{Kg} why)	*ām- (J 15; H 34)
96b.	(mī _{Te} něčo k jǐd̄lu)	mī ^{Ch}	mā	(mī věč)	(mo _D proč)	ma- ^{Kg}	*mę (J 91; H 633) < U *m3 (R 296)
96c.		kaigu (GS 360)		kai = qai ^{Tas/E}			< Tn *xai (AX 156)
96d.					da _D		cf. d̄2, d̄2 der, er?
97a. white	sear	siroi ^{Ch}	sera'a	ser ^{Tas} = seri ^{Tas/E}	siri = s̄ari, siɾe _D		*ser(-) : *ser led (J 138; H 874) < U *šar3 (R 464)
97b.		jogudade ^B	d̄ekagá ^{Pallas}	čag ^{MO} , t̄äg ^C č̄ōk ^{Tas}			*jek3 (J 42)
97c.					d̄/t̄ārək _D		< Tat, Alt jaryq
97d.					ōi _D		< Tat oi bělomodrý (barva koně) (Jo 243)
97e.						kir ^{Mt}	< Tk *qyr šedý (H 494)
98a. who	śa	sio, sie ^{Ch} śea ^{B/Te}	sele				*ki-/*ki- (J 69) < U *ke/*ki (R 140)
98aa.	hūbea ^{tundra} = xibja ^{RNS} = kīrñ ^{2D} es				šimdi = šind ^{2D}	kym ^{2M}	*ki-/*ki-mā (J 69; H 486) < U *ke/*ki (R 140)
98ab.	ku'kki _{Le}	(hōke který = koke _{So})	(kua který)	kut, kud	(g/kid̄i který ; cf. gi'i _D který ze dvou)	(kulgu ^{Mt} který)	*ku- (J 75; H 563, 576) < U *ku-/*ko- (R 191)
99a. woman	ne ^{RNS}	nē ^{Ch} ne ^{B/Pr} nē ^{K/Pu}	nē = nī _M	neā ^{OO,C} = ne ^{Tas/E}	ne, nē, nē _D	(ne ^{Mt} Weibs Person ne ^{Kg} uxor)	*ne (J 100; H 727) < U *niṅā (R 305-06)
				ema ^{MO} ima ^{B,Tas} = ima ^{Tas/E}		(eme ^{Tg} imang ^{Mt} matka)	*emā matka (J 23; H 64) < U *emā (R 74)
100a. yellow	tāsihaei = tasej ^{RNS}	taseradde ^{Ch}	tođakuo _{NRN} (tosərūt̄io _{NRN} žlutavý)				
100b.		takudade ^{Ch/X}					(X 130)
100c.				paṭij ^{Tas/E}			cf. paṭij žluč < *p̄tā (J 115)
100d.					segi _D		Soy, Sag sigān tráva
100e.						táinaha ^{Mt} tánjaha ^{Kg}	(H 945)
100f.					d̄ži _D (+ měděný)		cf. đes měd, bronz (Jo 121)

glosa	něnecký	enecký	nganasan.	selkupský	kamasinský	matorský	etymologie
100g.					<u>sār</u> _ᵛ (+ šedavý)	<u>saryx</u>	< Tk: Khak <i>saryγ</i> žlutý, Tat <i>sāryg</i> (H 851)

Pozn. 1: Hlavní pramen k něnečtině, enečtině, nganasanštině, selkupštině a kamasinštině je Castrén 1855, pro matorštinu je to Helimski 1997 (= H). Doplňující prameny jsou tyto: něnecký - Le, NRS, RNS; enecký - M, X; nganasanský - KS, NRN, Xelimskij 1994; selkupský - E, G; kamasinský - D.

Pozn. 2: Formy v kulatých závorkách odpovídají sice etymologicky ostatním, nikoliv ale sémanticky, proto nejsou započítány jako 'cognates'. Podtržená slova představují výpůjčky.

Zkratky jazyků použité v tabulce: Alt altajský, Brb baraba-tatarský, Bsk baškirský, Chag čagatajský, Ewk evencký, F baltsko-finský, Fi finský, FU ugrofinský, Kalm kalmycký, Kb koibalský, Kg karagaský, Khak chakaský, Km kamasinský, Kzk kazašský, Ma mansi, Md mordvinský, Md' maďarský, Mo mongolský, Mt matorský, Ru ruský, Sag sagajský, Sm samojedský, Soy sojotský, SSm severosamojedský, Tat Tatar, Tg Taigi, Tk turkický, Tn tunguzský, U uralický, Ug ugrický, Yak jakutský, Yen jenisejský, Ykg jukagirský.

Zkratky dialektů (psány v horním indexu):

Něnecký: Knd Kondin, Obd. Obdorsk.

Enecký: B Baicha, Ch Khantaika, K Karasino.

Selkupský: B Baicha, Č Čaja, K Keť, Kar Karasin, MO Middle Ob, N Narym, NP Nats Pumpolsk, OO Upper Ob.

Zkratky autorů (psány v dolním indexu):

Gl Gluxij, La Labanauskas, Le Lehtisalo, Pop Popov, Pr Prokofjev, Pu Pusztay, So Sorokina, Su Susekov, Te Tereščenko, VS Volodin + Sorokina, X Xelimskij. Tito autoři jsou citováni podle Janhunena 1977 (J), Mikoly 1995 (M) či Xelimského 1982 (X).

LITERATURA

A₁ = AIKIO, ANTE. 2002. New and Old Samoyed Etymologies. *Finnisch-Ugrische Forschungen* 57, 9–57.

A₂ = AIKIO, ANTE. 2006. New and Old Samoyed Etymologies. *Finnisch-Ugrische Forschungen* 59, 9–34.

ADAMS, DOUGLAS Q. 2013. *A Dictionary of Tocharian B. Revised and Greatly Enlarged*, Vol. I-II. Amsterdam – New York: Rodopi.

BLAŽEK, V. 2012. Was there a Volgaic unity within Finno-Ugric? *Finnisch-Ugrische Forschungen* 61, 29–91.

BLAŽEK, V. 2013. Uralic migrations. In: *The Encyclopedia of Global Human Migration I*, ed. by Immanuel Ness & Peter Bellwood. Oxford: Wiley-Blackwell, 178–183.

BLAŽEK, V. – KOVÁŘ, M. 2013. Z historie uralistiky. Pionýrské období (9. st.-1850). *Linguistica Brunensia* 61, 273–292.

- BLAŽEK, V. – SCHWARZ, M. 2011. Tocharians. Who were, where they came from and where they lived. In: *Tocharian Studies*, ed. by Michal Schwarz. Brno: Masarykova univerzita, 113–147.
- BLAŽEK, V. – HOFÍRKOVÁ, L. – KOVÁŘ, M.. 2011. Rané prameny o národech uralské jazykové rodiny. *Linguistica Brunensia* 59, 189–224.
- CASTRÉN, M. A. 1855. *M. Alexander Castrén's Wörterverzeichnisse aus den samojedischen Sprachen*, herausgegeben von Anton Schiefner. St. Petersburg: Eggers & Comp. <<https://archive.org/details/malexandercastro3schigoog y>>
- D = DONNER, KAI. 1944. *Kamassisches Wörterbuch*, bearbeitet und herausgegeben von AULIS J. JOKI. Helsinki: Lexica Societatis Fenno-Ugricae VIII.
- DYBO, A. V. 2006. Xronologija tjurkskix jazykov i lingvističeskie kontakty rannyx tjurkov. In: *Sravnitel'no-istoričeskaja grammatika tjurkskix jazykov: Pratljurskij jazyk-osnova – kartina mira pratljurskogo étnosa po dannym jazyka*, ed. ANNA V. DYBO. Moskva: Nauka, 766–817.
- E = ERDÉLYI, ISTVÁN. 1969. *Selkupisches Wörterverzeichnis*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Ethnologue: Languages of the World, Seventeenth edition*, ed. by LEWIS, M. PAUL, GARY F. SIMONS, AND CHARLES D. FENNIG. Dallas, Texas: SIL International 2013. Online version: <http://www.ethnologue.com>.
- G = GRIGOROVSKIJ, N. P. 2007. *Južnosel'kupskij slovar' N. P. Grigorovskogo*, ed. by E. Helimski. Hamburg: Hamburger Sibirische und Finnougrische Materialien, Bd. 4.
- GS = CASTRÉN, M. A. 1854. *Grammatik der Samojedischer Sprachen*, hrg. von Anton Schiefner. St. Petersburg: Eggers (Kaiserliche Akademie der Wissenschaften). <http://books.google.cz/books?id=AbwKAAAIAAJ&redir_esc=y>
- H = HELIMSKI, E. 1997. *Die matorische Sprache*. Szeged: Studia uralo-altaica 41.
- HOFÍRKOVÁ, L. – BLAŽEK, V. 2012. Ke klasifikaci ugrofinských jazyků. *Linguistica Brunensia* 60, 85–126.
- J = JANHUNEN, J. 1977. *Samojedischer Wortschatz*. Helsinki: Castrenianumin toimitteita 17.
- JANHUNEN, J. 1998. Samoyedic. In: *ULA* 457–479.
- JJ = JANHUNEN, J. 1982. On the Structure of Proto-Uralic. *Finnisch-Ugrische Forschungen* 44, 23–42.
- JN = JANHUNEN, J. 1976. Adalékok az északi-szamojéd hangtörténethez: vokalizmus az első szótagi magánhangzók. *Néprajz és Nyelvtudományi Társaság Kiadványai* 19–20, 165–188.
- JNS = *Jazyki narodov SSSR. Finno-ugorskie i samodijskie jazyki*, ed. ЛЯТКИН, V. I. Moskva: Nauka 1966.
- Jo = JOKI, A. 1952. *Lehnwörter der Sajansamojedischen*. Helsinki: Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 103.
- KS = KORTT, I. R. – SIMČENKO, Ju. B. 1985. *Wörterverzeichnis der nganasanischen Sprache*. Teil 1. Berlin: Systemata mundi.
- Le = LEHTISALO, T. 1956. *Juraksamojedisches Wörterbuch*. Helsinki: Lexica Societatis Fenno-Ugricae XIII.
- LESSING, F. D. et alii. 1960. *Mongolian-English Dictionary*. Berkeley-Los Angeles: University of California Press.
- M = MIKOLA, T. 1995. *Morphologisches Wörterbuch des Enzischen*. Szeged: Studia uralo-altaica 36.
- MALLORY, J. P. – MAIR, V. H. 2000. *The Tarim Mummies. Ancient China and the Mystery of the Earliest Peoples from the West*. London: Thames & Hudson.

- MUDRAK, O. A. 2009. *Klassifikacija tjurkskich jazykov i dialektov s pomosčju metodov glottochronologii na osnove voprosov po morfologii i istoričeskoj fonetike*. Moskva: Rossijskij gosudarstvennyj gumanitarnyj universitet.
- NAPOLESIKH, V. 2001. Tocharisch-uralisch Berührungen: Sprache und Archäologie. In: *Early Contacts between Uralic and Indo-European: Linguistic and Archaeological Considerations*, ed. by Ch. Carpelan, A. Parpola, P. Koskikallio. Helsinki: Mémoires de la Société Finno-Ougrienne 242, 367–383.
- NRN = KOSTERKINA, N. T. – MOMDE, A. Č. – ŽDANOVA, T. JU. 2001. *Nganasansko-russkij i russko-nganasanskij slovar'*. Sankt-Peterburg. <<http://wwwuser.gwdg.de/~mkatzsc/Dt-Ng-Woerterverzeichnis.pdf>>
- NRS = *Nenecko-russkij slovar'*, ed. N. M. TEREŠČENKO. Moskva: Sovetskaja énciklopedija 1965.
- R = *Uralisches etymologisches Wörterbuch*, ed. KÁROLY RÉDEI. Budapest: Akadémiai Kiadó 1988.
- Rä = RÄSÄNEN, M. 1969. *Versuch eines etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen*. Helsinki: Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVII, 1.
- RAMSTEDT, G. J. 1935. *Kalmückisches Wörterbuch*. Helsinki: Lexica Societatis Fenno-Ugricae III.
- RINGE, D. 1996. *On the chronology of sound changes in Tocharian, Vol. 1: From Proto-Indo-European to Proto-Tocharian*. New Haven: American Oriental Society (American Oriental Series, Vol. 80).
- RNS = *Russko-neneckij slovar'*, ed. A. P. PYRERKA & N. M. TEREŠČENKO. Moskva: Gosudarstvennoe izdatel'stvo inostrannyx i nacionalnyx slovarej 1948.
- RUHLN, M. 1987. *A Guide to the World's Languages, Vol. 1: Classification*. Stanford: University Press.
- S = SAMMALLAHTI, P. 1979. Über die Laut und Morphemstruktur der uralischen Grundsprachen. *Finnisch-Ugrische Forschungen* 43, 22–66.
- SCHWARZ, M. – BLAŽEK, V. 2011. Klasifikace a přehled turkických jazyků. *Linguistica Brunensia* 59, 25–59.
- SEVORTJAN, G. 1980. *Étimologičeskij slovar' tjurkskich jazykov, III*. Moskva: Nauka.
- St = STAROSTIN, S. A. 1982. Praenisejskaja rekonstrukcija i vnešnie svjazi enisejskich jazykov. In: *Ketskij sbornik*, ed. E. A. Alekseenko. Leningrad: Nauka, 144–237.
- STIPA, G. J. 1981. Vom ostseefinnischen bis zum Samojedischen reichender Lehnwortschatz im „Russian Vocabulary“ (1618–19) des Richard James. *Journal de la Société Finno-ougrienne* 77:4, 41–66.
- SVYATKO, S. – MALLORY, J. P. – MURPHY, E. M. – POLYAKOV, A. V. – REIMER, P. J. – SCHULTING, R. J. 2009. New radiocarbon dates and a review of the chronology of prehistoric populations from the Minusinsk Basin, Southern Siberia, Russia. *Radiocarbon* 51/1, 243–273.
- ULA = *The Uralic Languages*, ed. by ABONDOLO, DANIEL. London: Routledge 1998.
- ULS = *The Uralisches Languages. Description, history and foreign influences*, ed. by DENIS SINOR. Leiden-New York-København-Köln: Brill 1988.
- VADECKAJA, E. B. 1990. Južno-samodijskie komponenty kultury drevnego naselenija Prisanjan'ja. In: *Uralo-Indogermanica II*, ed. V. V. IVANOV et al.. Moskva: Institut slavjanovedenija i balkanistiki, 71–80
- X = XELIMSKIJ, E. A. 1982. *Drevnejšie vengersko-samodijskie jazykovye kontakty*. Moskva: Nauka.
- XE = XELIMSKIJ, E. A. 1992–93. *Etymologica* 49–79: Materialy po étimologii matorsko-tajgij-sko-karagasskogo jazyka. *Nyelvtudományi közlemények* 93, 101–123.
<<http://www.uni-hamburg.de/onTEAM/grafik/1264671657/Publikationsliste.pdf>>

- XELIMSKIJ, E. A. 1978. Rekonstrukcija prasevernosamodijskix (PSS) labializirovanyx glasnyx nepervyx slogov. In: *Problema rekonstrukcii. Konferencija (tezisy dokladov)*. Moskva: Nauka, 123–126.
- XELIMSKIJ, E. A. 1982. Keto-Uralica. In: *Ketskij sbornik*, ed. E. A. Alekseenko. Leningrad: Nauka, 238–250.
- XELIMSKIJ, E. A. 1984. Dve zametki o slavjansko-samodijskix analogijax. *Balto-slavjanskije issledovanija* 1983, 114–123.
- XELIMSKIJ, E. A. 1994. Ukazatel' slov k tekstam [nganasanskix] kamlanij. In: *Tajmyrskij étno-lingvističeskij sbornik*, ed. Evgenij Xelimskij. Moskva: Rossijskij gosudarstvennyj gumanitarnyj universitet, 107–146.
- XELIMSKIJ, E. A. 2000. *Komparatistika, uralistika. Lekcii i stat'i*. Moskva: Jazyki russkoj kul'tury.

Tato studie byla připravena pod záštitou grantu České grantové agentury č. P406/12/0655. Autor by rád vyjádřil vděk Vladimíru Napolskich za doplnění lexikálních materiálů.

Václav Blažek

Ústav jazykovědy a baltistiky

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity, Brno

blazek@phil.muni.cz

